

## 38. ICOFOM sümpoosion

### *Museology exploring the concept of MLA*

14.-18. september 2015

Tsukuba, Jaapan

*Daimar Lell*

*Eesti Spordimuuseum*

ICOMi alakomitee ICOFOMi (museoloogia rahvusvaheline komitee) järjekordne kokkusaamine keskendus mäluasutustele üldisemalt ehk siis MLA (*Museums-Libraries-Archives*) mõiste uurimisele, erinevate mäluasutuste ajaloolistele tekkemehhanismidele ning võimalikele tulevikuaengutele. Vaagiti ülalmainitud asutuste ühisosi, aga ka erinevusi ning koostöö (koostegemise) võimalusi.

Sümpoosionil osales poolsada museoloogi ning praktikut ligi 20 riigist Aasiast, Ameerikast ning Euroopast. Sümpoosioni ettekannetele lisaks külastati mitmete Jaapani muuseumide „tagatubasid“ ehk siis hoidlaid, konserveerimis- ning tulmeruume. Loomulikult ka väljapanekuid. Kultuuriprogrammis tutvustati Hiina, Korea ja Jaapani toite, muusikat, kunsti ning käsitööd.

Toimus ka ICOFOMi peaassamblee, kus anti ülevaade organisatsiooni hetkeseisust ning tulevikuplaanidest. Muuhulgas hõigati maha, et alanud on muuseumi definitsiooni uuendamine.

Sümpoosioni arutelud keskendusid kas otseselt või kaudselt sellele, kas muuseumid-arhiivid-raamatukogud peaksid rohkem arenema ühise katuse alla või piisab ühistegevustest ning erinevate projektide koostegemisest. Üldiselt jäi kõlama seisukoht, et kuigi digimine on muutnud tugevalt kõikide mäluasutuste olemust, on muuseumide positsioon siiski veidi erinev. Kui arhiivide ja raamatukogude puhul on peamine talletatav info, mille digikujul olemasolu rahuldab enamasti senist külastajat ning kohalemineku vajadus seeläbi väheneb, siis museaali (olgu see siis maal, vana tööriist, haruldane kivistis vmt) digikujutis enamasti sellist naudingut ei paku ning külastaja tahab endiselt näha originaali. Muuseumide (erinevalt raamatukogudest/arhiividest) annab ja on edukalt rakendatud ka globaalse turismi vankri ette (näit Bilbao Guggenheimi muuseum). Vaatamata sellele leiti, et nii muuseumid, kui raamatukogud ja arhiivid peavad leidma senistele tegevustele lisaks uusi, et publikut köita. Mitmetes ettekannetes rõhutati **kogukonna** olulisust. Mäluasutused peavad teenima kogukonda, mis tähendab, et kogukonnale suunatud tegevused tõusevadki esiplaanile ning senised traditsioonilised (kogumine näit) valdkonnad nihkuvad tahaplaanile (Ann Davis). Pakuti isegi, et üldise majanduslanguse taustal võiks muuseum olla „kolmas koht“ pere ja töö järel, kus olla, kus kokku saada. Valmis kogukonda, kui sellist, pole aga otseselt kuskilt võtta. Tuleb aktiivselt otsida viise, kuidas seda „ehitada“, kuidas jõuda laiema publikuni. Selleks tuleb publikut mõista, publikut uurida (David Anderson). Olulise teemana tõstatas ka sotsiaalmeedia võimaluste kasutamine. Paljud mäluasutused on selles vallas endiselt

konservatiivsed ega võta võib-olla asja tõsiselt. Samas tunni muret sotsiaalmeedias leviva massilise ja suhteliselt kontrollimatu väärinfo pärast. Ning tegelikult ei osata sotsiaalmeedia arenguid laiemas plaanis ka prognoosida.

Ettekannetes kõlas ka pessimistlikke noote, kuni selleni, et muuseumid on kaduv nähtus. Piirid reaalsuse ja virtuaalsuse vahel hägustuvad. Muuseumid on oma tegemistes tõmblevad ega suuda sellisena enam publikut köita. Või defineerib järgnev põlvkond muuseumi olemust senisest kardinaalselt erinevalt. Domineerima pessimistlik joon siiski ei jäänud, oldi positiivsed uute võimaluste suhtes. Ajastu märgina rõhutasid mitmed osalejad nii oma ettekannetes kui kuluaarivestlustes aga seda, et humanitaaria on kõikjal maailmas löögi all. Kõik on sunnitud kärpima ning teed andma reaalteadustele. Ning pole vahet on see siis Euroopa, Jaapan või Brasiilia. See mure oli kõigil ühine.

Sümposiooni enamuse seisukoht oli, et „ühise katuse“ loomine mäluasutustele pole siiski mõttekas, kuid uut sisu (haridus-info-meelelahutus, *edufotainment*) tuleb igakülgset analüüsida ning uurida. Samas tutvustas Korea esindaja Jong-ho Choe otseselt ka MLA mõistest tulenevat institutsiooni mudelit – Larchiveumi, kus digiinfot täiendavad mäluasutuste ühisosast lähtuvad *edufotainmendi* tegevused ja programmid.

Mulle oli taolisel kokkusaamisel osalemine esmakordne. Olles ise üle 20 aasta muuseumis töötanud, oli eriti huvitav kuulata ülevaateid erinevatest museoloogilistest uuringutest. Tehes oma igapäevatööd me ju ei mõtle kogu aeg, miks me üht või teist asja just niimoodi teeme või kas tegutseme õigesti või valesti. Tihtipeale pesitseb meis ka teatud kõiketeadmise tunne, et mis siin ikka uurida, see on ju niigi selge. Aga kas ikka on? Oli mõneti isegi meelitav, et mujal maailmas on meie igapäevatöö nii tõsine uurimisobjekt ning et teoreetilisi vaatenurki on hulgaliselt võtta. Eestis teooria ja praktika paraku liiga tihti kokku ei saa ning seetõttu on nõ leiutamist palju.

Selles plaanis olid huvitavad David Andersoni (Kanada) ja Daniel Schmitti (Prantsusmaa) ettekanded. Anderson tutvustas Austraalias läbiviidud uuringut, kus uurimisalusteks olid lapsed vanuses 4-5 aastat. Lapsed külastasid muuseumi üksi, aga ka koos vanematega ja juhendajatega. Lõpuks neid intervjueriti – mis nad muuseumis tegid (teha said), mis meelde jäi, mis oli põnev, mis igav? Väga üldistav kokkuvõtte asjast oli, et kunstimuuseumisse pole mõtet sellises vanuses lapsi viia, see võib neid üldse muuseumidest tulevikus eemale peletada. Või siis peavad kunstimuuseumid midagi sellist hakkama eksponeerima, mis ka lastele meelde jääks ning positiivset emotsiooni tekitaks. Loodusmuuseumid seevastu on eelkooliealiste lemmikud. Anderson tõi uuringutele tuginedes välja ka teiste sihtrühmade – teismeliste ning pensionäride sotsio-kultuurilise identiteedi olulisi osiseid – neid teades, saab end nendelegi sihtrühmadele paremini arusaadavaks teha, neid kõnetada.

Daniel Schmitt tutvustas biosemiootilise museoloogia vaatenurki (emotsioonide roll muuseumis, mis toetab kollektiivset identiteeti, muuseumi roll meie (maailma)tõdede kogumis) ning uuringut, mis näitas külastajate suurt usaldust muuseumis nähtu, loetu ja kogetu vastu, samuti külastaja suhet esemesse, nähtusse (uuringus kasutati prillkaameraid). Muuseum räägib tõde – oli uuringu tulemus, kus uuriti erinevate institutsioonide usaldusväarsust inimeste silmis. Selle järgi usaldas meediat 25%, kohtusüsteemi 55%, politseid

70%, teadlasi 90%, tekste muuseumis aga 98% küsitletutest! Pärast Schmittiga vesteldes leidsime üheskoos, et tegelikult tähendab see meile (muuseumitöötajatele) väga suurt vastutust. Kas me seda igapäevatoos mõistame? Kui kerge on seda usaldusväärset ära rikkuda? Väga huvitav oleks selline uuring ka meil läbi viia ning siis tulemusi võrrelda.

**PS. MLA: nii nad ütlesid:**

Oleme õed-vennad, aga mitte kaksikud! (Tereza Scheiner, ICOM asepresident)

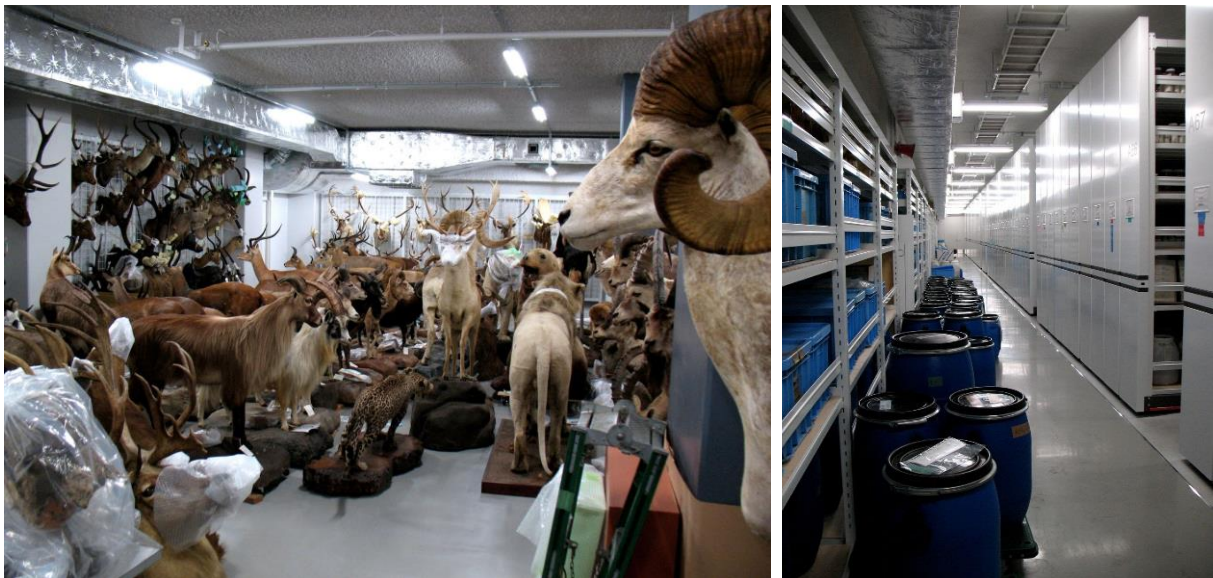
Muuseum jagab emotsioone, ilu, tundeid ning inimoskusi, raamatukogu ja arhiiv mitte! (Tereza Scheiner)

Tuleb teha ühiseid asju, aga ... muuseum on muuseum ja raamatukogu on raamatukogu! (Tereza Scheiner)

Ei saa ühte heita raha pärast, koostöö ja partnerlus on OK, aga kui jõutakse „pulmadeni“, siis tuleb jama majja (Francois Mairesse, ICOFOM president)

Olge avatud muutustele! Ärge looge ise barjääre, muidu ootab teid ees sulgemine! (Ann Davis, varasem ICOFOM president)

**PPS.** Kokkuvõttes oli kogu see seltskond väga avatud ja sõbralik. Mind uustulnukana võeti hästi vastu, tundi huvi nii erialase tegevuse kui Eesti muuseumide organisatsiooni vastu laiemalt. Lahkumisel ei olnudki enam üllatav, et järgmisi kohtumisi elavalt ning juba täiesti iseenesestmõistetavalt kokku lepidi. Loen oma osalemise kordaläinuks ning saadud kogemuse väga positiivseks. Täna toetuse eest ning lootan, et see põgus kokkuvõte julgustab kõiki rahvusvahelistel kokkusaamistel osalema.



*Fotodel Jaapani rahvusliku loodus- ja teadusmuuseumi (National Museum of Nature and Science) Tsukubas asuva hoidlakompleksi vaated – nurgakesed topiste ja mürkpreparaatide (peamiselt kalad) korrustest.*